

III.

На 1393 г. побѣди Мурадъ II събранитѣ на Косово-поле сили отъ Сърбія, Черна гора и Българско и нанесе съ това главній ударъ върху народитѣ на Балканскій полуостровъ; — но, ако и турекитѣ Султани и паша да бѣхъ нанесли нѣколко удара и върху отдѣлнитѣ части на раздѣлената подъ край България, тѣ при всичко това трѣбваше несъзнателно презъ цѣлъ единъ вѣкъ още да бѣхатъ редъ по редъ и да превзиматъ кжсъ по кжсъ България. — все споредъ гениалното предвиждане на Василия Българоубица —, и тѣ неможихъ да се нарежтъ окончателни господари на България освѣнъ подиръ 15-ий вѣкъ.

Тогавашнитѣ турци слѣдъ като се наклахъ и награбихъ прѣзъ времето на завоеваніето, установихъ се тукъ-тамъ по градищата и въ поважнитѣ стратетически мѣста въ твърдѣ малко количество, като исцаквахъ съ наострени ножеве и пѣлни пушки ново повикваніе за война на нѣкоя страна. Въ България не заварихъ тѣ тогава чокои и чифлици, каквито Сърбскій царъ Душанъ бѣше установилъ въ 14-то столѣтіе на западъ по Рашка и Босна, и, види се, споредъ това неможѣ да стане истурчваніе купомъ, както помежду Сърбитѣ. Българскитѣ селенія потрѣсени и уплашени отъ страшната немилосърдна сила и смѣлость на завоевателитѣ отстѣпихъ, гдѣто можихъ, въ заглѣхнѣлитѣ предѣли на своята земя, посвятихъ се изцѣло на земледѣлческитѣ си работи, плащахъ си вѣрно харачтъ, претеглевахъ си временнитѣ буйства на тозъ или она Турчинъ, който, би западнѣлъ между тѣхъ, и си влачехъ тежки ангаріи споредъ почти непрестаннитѣ тогава войни. Турцитѣ бѣхъ тогава по-чисти и по-искренни поклонници на корантъ, а, споредъ силата си, и по-великодушни, — и Българитѣ както и страннитѣ Венецианци, Генуезци и Дубровничане можехъ да поживѣватъ и да си тѣргуватъ, и не даромъ Дубровнишкій голѣмецъ Джорджичъ (въ 1595 г.) и Троянъ Гундуличъ (въ 1674 г.) хвалятъ тогавашний българскій народъ и положение въ България.